

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 12^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1945

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΑΛΗ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τὸν ἀσθενοῦντα Γραμματέα τῶν Πρακτικῶν κ. **Σ. Κουγέαν** ἀναπληροῖ ὁ κ. **Ι. Καλιτσουνάκης**.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. **Δ. Λαμπαδάριος** παρουσίασε τὴν μελέτην τοῦ κ. **Ι. Λυγίζου** « Ἑλληνικὴ Νησιωτικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ » ἔκδ. β', διὰ τῶν ἐξῆς:

Α'. Ἡ σημασία τοῦ θέματος.

Ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Νησιωτικοῦ χωρικοῦ σπιτιοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἔγκειται γενικῶς εἰς τὸ ὅτι ἐκδηλοῦται αὕτη ἐν συνόλῳ καὶ διὰ τῶν στοιχείων αὐτῆς οὐχὶ μόνον μὲ τὸν πλέον χαρακτηριστικὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ μὲ μίαν μοναδικὴν τόσον οἰκοδομικὴν ὅσον καὶ ἀρχιτεκτονικὴν αὐτάρκειαν χωρὶς δηλονότι νὰ δανεῖζεται αὕτη σχεδὸν οὐδὲν στοιχεῖον ἀπὸ ξένα μὴ ἐγχώρια οἰκοδομικὰ ὑλικά ἢ ἀπὸ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν παράδοσιν ἄλλων τόπων. Τὸ νησιωτικὸν χωρικὸν σπίτι — οὐχὶ τόσον τὸ τῶν πόλεων — εἶναι καθαρὸν δημιούργημα, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ κλίματος, τῶν τοπικῶν δομικῶν ὑλικῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ λαϊκοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐνστίκτου, τοῦ ὁποίου αἱ ἀρχικαὶ ρίζαι δέον ἐν προκειμένῳ ν' ἀναζητηθοῦν πολὺ βαθειὰ μέσα εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅπου βυθίζονται καὶ χάνονται ἀνάμεσα εἰς τὰ ἴχνη τοῦ πανάρχαιου « Κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ » τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς.

Τὸ χωρικὸν αὐτὸ σπίτι τοῦ Αἰγαίου εἶναι τόσον ἀρμονικῶς συυφασμένον μὲ τὸ περιβάλλον του, ὥστε δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν προῆλθεν ἀπὸ ἀνθρωπίνους χεῖρας, ἀλλ' ὅτι ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν φύσιν ὁμοῦ μὲ τὸ περιβάλλον τοπεῖον.

Ἡ ἀναμφισβήτητος ἀξία τῆς νησιωτικῆς μας τέχνης διέβη κατὰ τὰ τελευταῖα

προπολεμικά ἔτη τὰ ἑλληνικά σύνορα καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑφ' ὄλου τοῦ κόσμου. Ἄξιοπαράτητον εἶναι ὅτι ὑπάρχουν πολλοί, ὅπως ὁ Ἀμερικανὸς Ronald Pearge (Ρόναλ - Πίρς), οἵτινες ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ νεωτέρα ἀρχιτεκτονικὴ ἀπὸ τὸ σπιτι τοῦ Ἀἰγαίου ἐξεκίνησε ἔστω καὶ χωρὶς νὰ ἐπιτύχη πάντοτε τὸν λυρισμὸν καὶ τὴν χάριν του. Ἀνεξαρτήτως τοῦ βασίμου ἢ μὴ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου, παραμένει πάντοτε ὡς γεγονός, ὅτι ἡ νησιωτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ μας, καὶ ὡς γνωσιολογικὸν ὄλικὸν καὶ ὡς θέμα πρὸς καλλιτεχνικὴν ἐκμετάλλευσιν ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἀρχιτεκτονικὴν μας, ἥτις ἤρχισε τελευταίως νὰ δεικνύη μερικὰ δείγματα καλλιτέρου ἐγκληματισμοῦ της εἰς τὸν ἑλληνικὸν ὄρίζοντα, εἶναι πολύτιμος καὶ ἀξίζει νὰ μελετηθῇ συστηματικώτερον.

Β'. Τὸ βιβλίον καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ συγγραφέως του.

Μεταξὺ τῶν ὠραίων προσπαθειῶν πού διάφοροι ἀξιέπαινοι καλλιτέχνηι μας ἔχουν καταβάλει διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν ἔργων τῆς λαϊκῆς ἢ τῆς δημοτικῆς — ὅπως μερικοὶ τὴν θέλουν — τέχνης, δὲν λείπουν βεβαίως καὶ καλαὶ μεμονωμένα περιγραφὰι τοῦ χωρικοῦ σπιτιοῦ ὠρισμένων νήσων. Ἡ Αἰγαιοπελαγικὴ ὁμως ἀρχιτεκτονικὴ παρουσιάζει εἰς τὸν προσεκτικὸν παρατηρητὴν, βασικά χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅμοια σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς νήσους. Αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ γνωρίσματα τῆς δικαιολογοῦν αὐτὴν ὡς ἰδιαίτερον ἀρχιτεκτονικὸν τύπον, ἀπαράλλακτα καθῶς, τηρουμένων πάντοτε τῶν σχετικῶν ἀναλογιῶν, τὰ βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά αὐτῶν, διακρίνονται καὶ συνιστοῦν ἓν ἕκαστον τῶν μεγάλων ἀρχιτεκτονικῶν ρυθμῶν. Τὰ γενικά ἀκριβῶς αὐτὰ μορφολογικά χαρακτηριστικά τοῦ νησιωτικοῦ τύπου, ἀνεξήτησε, περισυνέλεξε καὶ ἐμελέτησεν ὁ συγγραφεὺς τῆς «Νησιωτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς» κ. Ἰωάνν. Λυγίζος, ὅπως φαίνεται καὶ δι' ἀπλοῦ βλέμματος ἀπὸ τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων τοῦ βιβλίου του. Πραγματικῶς δὲ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον δίδεται πρῶτον μὲ ἀδρὰς εἰκόνας ἢ ἀτμόσφαιρα τοῦ νησιωτικοῦ σπιτιοῦ καὶ εἰς τὰ ἐν συνεχείᾳ τρία ἄλλα κεφάλαια παρελαύνουν τὰ γενικά κτιριολογικά, ἀρχιτεκτονικά καὶ οἰκοδομικά γνωρίσματα του, μὲ τρόπον μὲν γενικὸν καὶ συνοπτικόν, πάντως ὁμως οὔτως, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ ἔχη μίαν καθολικὴν καὶ σαφῆ εἰκόνα αὐτοῦ. Τὸ ἔργον πλαισιώνεται μὲ κατάλληλον εἰσαγωγὴν καὶ ἐπίλογον, ὅπου εἰς σύντομον κριτικὴν ἐπισκόπησιν τῆς συγχρόνου ἀρχιτεκτονικῆς, ἀναπτύσσονται τὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο αὕτη νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τὴν κατάλληλον ἐκμετάλλευσιν τῆς νησιωτικῆς καὶ γενικώτερα τῆς δημόδους τέχνης μας. Ἄδρὰ σκαριφήματα καὶ ὠραιότατα φωτογραφίαι εἰλημμένα ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν συγγραφέα ἐπὶ τῶν διαφόρων νήσων καὶ προσέτι φωτογραφίαι παραχωρηθεῖσαι ἀπὸ τὸ εἰδικὸν ἀρχεῖον τῆς Τοπογραφικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Συγκοινων-

νίας, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν μοναδικὴν συλλογὴν τοῦ καλλιτέχνου φωτογράφου κ. Λέοντος Φραντζῆ, συνοδεύουν τὸ κείμενον, ὡς ἀποδεικτικὰ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ ἀκόμη κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δύναται ὁ διαβατικὸς ἀναγνώστης νὰ ἔχη ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν ὑποτίτλων τῶν, μίαν σύντομον ἀλλὰ πλήρη εἰκόνα τοῦ ὅλου θέματος.

Καὶ εἶναι πραγματικῶς ζωντανὴ ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ τὴν ὑλοποιημένην σοφίαν, τὴν φυσικὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ἀβίαστον χάριν τοῦ νησιωτικοῦ σπιτιοῦ, ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἀπολύτως ὁ λυρισμὸς μὲ τὸν ὁποῖον πλαισιώνει τὸ ἔργον τοῦ ὁ συγγραφεύς.

Γ'. Ἡ ὑποδοχὴ παρὰ τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς κριτικῆς.

Εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ μοναδικὴ διὰ βιβλίον μὲ τεχνικὸν περιεχόμενον ὑποδοχὴ, ἡ ὁποία ἔγινε εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ βιβλίου ἐξηνητλήθη ἐντὸς δύο ἐβδομάδων καὶ ἡ δευτέρα κατὰ πολὺ ἀρτιωτέρα, βαίνει πρὸς τὸ τέλος τῆς. Γεγονὸς εὐχάριστον προοιωνίζον τὴν δημιουργίαν κοινῆς ἀρχιτεκτονικῆς συνειδήσεως εἰς τὸν τόπον μας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ περιμένη πολλὰ καλὰ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μητρὸς τῶν πλαστικῶν τεχνῶν.

Καὶ ἡ κριτικὴ ὅμως, τόσον ἀπὸ μέρους τῶν εἰδικῶν τεχνικῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν κορυφαίων λογοτεχνῶν καὶ αἰσθητικῶν, ὑπῆρξεν, λαμβανομένη ἐν τῷ συνόλῳ τῆς, ἐπαινετικὴ διευπλώθησαν ὠρισμένοι ἐπιφυλάξεις ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην ἔκδοσιν, ὁπότε δὲν ἐγένετο ἴσως ἀντιληπτὴ ἡ πρόθεσις τοῦ συγγραφέως νὰ δώσῃ μίαν γενικὴν εἰκόνα τοῦ νησιωτικοῦ τύπου καὶ οὐχὶ τὴν μονογραφίαν τοῦ σπιτιοῦ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ σημείου. Ἀσχέτως δὲ τοῦ βασίμου ἢ μὴ τῶν λοιπῶν ἐπιφυλάξεων παραμένει γεγονός ὅτι αὗται συνεκεντρώθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφεύς ἐξεμεταλλεύθη τὸ θέμα του.

Ἀπολύτως κρίνοντες τὰ δημοσιεύματα τοῦ συγγραφέως εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διαπιστώσωμεν ἐντεταμένην προσπάθειαν, ἐξαίρετον ἐπιμέλειαν καὶ ἐξελικτικὴν ἐργατικότητα εἰς τὴν δρᾶσιν ἐν γένει τοῦ κ. Ι. Λυγίζου.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.— Προσδιορισμὸς τῶν ξύλων τῶν ἐμπολίων καὶ πόλων τῶν κίωνων τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ ἐν Σουνίῳ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὑπὸ Ἰω. Πολίτου.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν κίωνων τοῦ Παρθενῶνος ἀνευρέθησαν τὰ καλούμενα ἐμπόλια καὶ οἱ πόλοι τῶν. Ἐκαστον τῶν τοιούτων συστημάτων ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐμπο-